

Nro. 44.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Indult Bétsből, Kedden November 29 ik napján
1803 - ik esztendőben.*

B é t s .

A advent első napja igen változó idővel kö-
fönt bé hozzánk. Dél előtt szüntelen hideg szél
fújt, dél után, három 's négy ora közt el kezd-
vén az első esni, estéli hét óra után süttő hó esett,
a' következett éjjel szépen világított a' hóld, 's az
alatt még is fagyott jól, hanem viradóra ismét
hó kezdett esni, 's azolta minden házaknak fede-
le fejeér szinnel vólt bé boritva de már az is el
olvadott. — Az ide való városi Magistratus
20000 mérő búzát öröltet, olly feltétellel, hogy
ha a' tél igen kemény lenni találna, és a' vizek-
nek bé fagyások miatt örteni nem lehetne, a' mi-
att a' város népe semmi szükséget, 's nyomorúsá-
got ne szenvedjen.

Magyar Ország.

Békés Vármegyéből Novemb. 15-dik napján. A' nem régiben Bécsben meg halálozott Csász. Kir. Generál Feldmarsal Lajtinánt, az Antal Kir. Fő Herceg nevét viselő derék gyalog Magyar Regimentnek tulajdonosa, és a' Gyulai 's Békési uradalmaknak örökös ura, néhai Gróf **Wenckheim József Ö** Nagysága, magát halhatatlanná tette az által, hogy minden uradalmában lévő akármelly vallású jobbágyainak templomaikra, egyen egyen 50 forintot, a' Békési és Gyulai Cathol. és Protestáns Oskolák számára hasonlóképen 50, 50 forintot hagyott, és azon ügyefogyott szegények közt, a' kik e' vagy ama templomhoz tartoznak, halála után, 20, 20 forintot ki osztogatni parantsolt.

Zemplén Vármegyéből Novemb. 12-ik napján. A' hegy alján az iden jobb bor termett, mint sem eleinte reménylettük vala. A' termésnek szük vólta ellen sem panaszokhatnak a' szöllös gazdák. Az idei szüret alkalmatosságával is vigan múltatták az árra fel gyült uraságok magokat. Egyik mulatság a' másikat követte Tállyán, Mádon, Tarczalón, Tokajban s. a. t. Az idő sem vólta a' szedésre mostoha.

Bodr. Keresztúrnak örökös urá Gróf Alprémont, a' ki néhány esztendő el forgása alatt, a' Cs. Kir. katonasággal sok jót tett, ez iden is részeltette azt a' maga jótéteményeiben. Tudni illik a' maga B. Keresztúri uradalmában kvártélyozó Károly Lotharingiai herceg vasas Regimenténél a' második Oberst Escadronjánál lévő All-tiszteknek és köz embereknek, az egész őszi és téli hat hónapokon által, egyen egyen minden nap

fél fél foat huft rendelt és adat, mely különös jótéményét azon vitézi sereg nemtsak háladó szívevel veszi, hanem ahoz illendőképén kívánnya magát mind a' Földes uraság, mind azon helységek sránt viselni, a' mellyekben kvártélyozik.

Nagy Britannia.

Minden Angliai közönséges és magános leveleknek azon Országból való ki küldtetése felette keményen meg lévén tilalmaztatva, annak jelenvaló környülállásairól, azokról tudniillik, a' mellyek az oda való hadi készületeket, és a' Frantziák Angliába való ki szállásokat meg akadályoztató intézeteket tárgyazzák, igen keveset tudhatunk. Annyi mindazáltal tsak ugyan esett értésünkré, hogy a' hazafiui buzgó szeretet, és az avval együtt járó ellenség ellen való gyűlölség, még a' gyermekeket is tűzbe hozta, és azok is fegyvert fogván kezekbe, mint valamely derék hadi nép, dob szóval, 's szélnek botsátott dáfzlokkal szoktak a' fegyverbe való gyakoroltatás végett, a' város tágasabb piataira ki állani. Commandirozó vezérjek egy 10 esztendőös gyermek, a' ki midőn kis de igen gyors paripatskajára magát fel veti, az alatta való fegyveres gyermek társainak sorai közt villám módjára nyargalodzik, 's vitézi tüzet igyekezik katonáinak szivekbe gerjeszteni.

A' Londonban és egyebütt tartózkodó külföldiekre való szemes vigyázat soha sem vólt olly szoros, mint most. A' Londoni Kir. udvari újság 22-ik Novemberi darabjában közönségesseé tétetett Kir. hirdetményhez képest, minden Londonban, sőt közönségesseén egész N. Britanniában lévő külföldiek arra köteleztetnek, hogy 10, 's leg későbbén 18 nap alatt, azon helység Előjáróinál, a'

hol múlatnak, magokat irassák bé. Azok az idegen nemzetbeliek is, a' kik ezen hirdetmény után azon Országba be menni kívánnak, kötelesek magokat megnyárt fel iratni, és hogy ott mulathassanak, neveiket, idejeket, rangjokat, foglalatosságait, mulatásoknak utolsó helyét, és azokat a' személyeket is, a' kikkel esmeretségek van N. Britanniában, oda való meneteleknek okát és végét, 's több ezekhez hasonló környülállásokat előbeszéli, 's ezen magokról való ki nyilatkoztatásokat tulajdon nevek aláírásával meg erősíteni köteleztetnek. Az illy eredeti ki nyilatkoztatásnak, a' belső dolgokra ügyelő Status Secretariatushoz való küldetését fogja a' végképen való engedelem követni. — Továbbá, azok a' N. Britanniában lévő külföldiek, a' kik lakhelyeket változtatni kívánnak, új lakhelyek Előjáróinál magokat négy nap alatt bé iratni, és azt is ki jelenteni köteleztetnek, a' honnan leg utólyára oda mentek. — A' külső Országi ministereket, ezeknek tselédjeiket, és a' 14 ezredesökön alól valókat, ezen parancsolat nem kötelezi. — A' melly külföldi ember ezen rendelésnek nem enged, meg fogattatván fogságra vettetik.

Admiral Gardner flottajához, a' ki tudni illik Irlandiának tenger partyai előtt négy 74 ágyus linea hajóval, és 10 fregatokkal vigyáz, azon Országnek védelmezése végett egynéhány linearegimentek fognak küldetni. — Nem régiben két Irlandusok fogattak el Londonban, a' kiknél flottáinknak, hadakozó hajóinknak, fregatjainknak, és az azokon lévő matrózoknak, hajoseregeknek számok, úgy szinte jeladások, 's azoknak magyarázata szorosan fel vóltak jegyezve.

L o n d o n b ó l October 28-ik napján. Ezen városbéli, és ennek vidékéről öfzve gyült, és a' Haza védelmezésére önként fegyvert fogott szabad seregeket tegnap előtt a' Király meg szemlélte; a' Királyné, a' Kiralyi herczegasszonyok, és a' Francia Kir. verből való emigrans herczegeknek jelenlétekben. — Pischegru és Dumourier Fr. Ex Generálok is, Generális forma ruhajokba fel öltözve ott vóitak, és nagyon tsodálkozván az öfzve gyült szabad seregeknek fegyverben való gyakoroltatásokon, azt mondották, hogy azok akármelley próbált ellenséggel is szembe szállhatnak. Ezeknek az öfzve gyült seregeknek mind öfzve 27076 főre ment a' száma, a' kik közt 1324 lovas katonavólt. — Azok, a' kik itt, és ezen környéken a' fegyver fogás végett magokat fel iratták, 46000-re mennek.

Az Angliai Kir. Armadia fő komandirozó Generáljának; a' Yorki Kir. herczegnek parantsolatjára, October 29-ikén következő hirdetményt tétetett a' hadi Tanátsközönséggé: Ö Királyi Herczagsége parantsolatot vett a' Fels. Királytól az eránt, hogy az ezen hólnap 26-ik és 28-ik napjain öfzve gyült és meg musztrált szabad seregeknek adja tudtokra, hogy az ő vitézi magok viseletek, fegyverben való gyakoroltatások és alkalmas vóltok, az ő Kir. Felsége varakozását fellül haladta. Szívének tellyes örömevel tapasztalta Ö Felsége, hogy az öket lelkesítő hiveség és hazafíúi szeretet, a' mellyeken tudniillik a' fegyverbe öltözött szabados katonaság alkotmánya az egész Országban fundáltatott eredetiképen, azokban nemtsak meg nem hült, sőt inkább nagyon öregbedett, és a' jelenvaló időben az Ország con-

stitúciójának és szabadságának olly erőss óltalom bátyája lönn, hogy mi az isteni gondviselés segedelmével az ellenség törvénytelen bosszontatásának meg felelhetünk, és azon fenyegetődzéseit, mellyeket ő a' mi szabadságunk, sőt lételünk ellen ki nyilatkoztatni mérészlett, méltó bosszondással vissza verjük. — Különös meg elégedéssel tapasztalta Ő Kir. Felsége, hogy azon példa nélkül való iparkodások közt, a' mellyeket az Ország jelenvaló környülállásai kívántak, az ő Kir. Felsége egyesült Országai fő városának lakosi magokat masok felett meg különböztették. Azon számos és jól ki készült szabad seregeknek külső reketete, mellyeket ezen folyó holnap 26 és 28-ik napjain, Ő Kir. Felsége meg szemlélt, valamint a' tisztekben úgy a' köz emberekben is olly nagy figyelmetefféget és egymással való vetélkedést mutatott, melly egyedül azon végnek belsőképen való érzéséből származhat, a' mellyre ők magokat le kötelezték, egyszersmind azon bóldogságnak igasságos betsét is bizonyittyák, mellyel mi régtől fogva élünk, és a' mellyet mi mint igaz Britusok, következő maradékainkra is sérelem nélkül által adni kívánunk s. a. t.“

Frantzia Respublika.

A' Párisi Monitörnek 10 ik Novemberi darabja tagadja, hogy a' Londoni és egyéb Angliai közönséges fel kelést, az 1789-ik esztendőbeli Fr. Országi közönséges felfegyverkezéssel öfzve hasonlítani lehetne. Akkor nem valami egyes szabad seregek voltak Fr. Országban, hanem sok tartományokban minden fegyvert fogható férfiak hadi szolgálatra ajánlották magokat, olly magok el szánásával, hogy hazájokat azon semmiségből, mellybe

néhány el fajúlt emberek azt ejtették vala, ki ragadhassák. Angliában azért állottak olly számossan a' szabad seregek közzé, hogy a' linea truppoktól az által meg menekedhessenek, mellyeknek, a' leg szorosabb meg erőltetés után is, 10000 ember héjja van. Es bátor néhány Anglusokban valamely múltó kivánság légyen is eddig vólt jussaiknak fegyverrel leendő védelmezésére; mindazáltal mihelyt Caesar legióit meg láttyák, mingyárt el fognak a' Londoni váltó ház körül sétalगतó szép veres formaruhájú vitézek tűnni.“

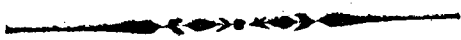
Boulognéből Novemb. 9 ik napján. Tegnap minden városunk környéken táborozó hadi seregeket meg mustrált az első Conzul, 's a' következett éjjel pedig nagy manővereket, az az, fegyverben való fordulásokat tétetett. — Ma az egész napot a' kikötő helyben töltötte el, és a' sebes effőzésre semmit se hajtván, a' Havrei kikötő helyből ide jött két osztály ki szálló hajókat meg nézegette. — A' Boulognei flottát 60 ágyúzó tsónakokkal erőllitette meg, mellyeknek mindenikén 24 fontos ágyú van. — A' város előtt fekvő tábor hasonlít valamely népes városhoz, mellyben mint valamely nagy kaszarmában úgy fekszik a' katonaság, 's ennek alkalmas fekvéséről és egészségének fenn tartásáról jó gondot viselt General Sault. — Az északi erőss szelek az Anglus hajókat előlünk el üzték. — Sz. Malóból egy 180 hajóból álló flottilla váratik ide, melly hasonló módon az Anglia ellen való expeditióra rendeltetett ki.

Párisból Novemb. 12-ik napján. Néhai Er. General Leclerc el maradt özvegyét az első Conzul testvér hűgát Olasz Országai herczeg

Borghese vette magának feleségül. — Van Bree híres Antverpiai festő egy igen szép festett képpel udvarlott Bonaparte Asszonyságnak, mellyenn az első Conzul a' tenger partyán ül, és egy világ golyobisára könyökölvén azon ég övedzetére néz; mellynek háta megett Anglia sűrű mennydörgésekkel fenyegető felhővel körül vétetve látatik. A' Bonaparte felett való ég szép tiszta, mellyben azon három párkák; az az, senkinek sem kedvező isten asszonyok szemléltetnek, a' kik minden ember szerentséjét, és élete fonalat kezekben tartják. Az első Párka Clotho mosolyogva pergeti a' kezében lévő orsót, 's ezen nagy ember ifjú életet rajzolja le — a' második Lachesis borosfztyán kofzorút készít; 's azt ezen héros feje felett tartja, a' mellette álló győzedelem isten asszonya pedig, jobb kezének mutató újával Anglia Országra mutat. — A' harmadik és a' legfzörnyőbb Párka Atropos, a' ki az ember élete fonalat el szokta mettneni, igen méllyen alúszik. — Az emberiségnek isten asszonya, a' ki maga szorongatások közt lévő gyermekeit a' maga palástya alá rejtette, álm hozó mákot hint Atroposra, ne hogy valamiképen fel ébredjen.

Boulognéből Novemb. 10 ik napján: Soha sem ment nálunk a' dolog elevenebben, mint most. Városunk száraz oldalán 60000 főből álló leg szebb hadi nép táborozik, kikötő helyünk és révíünk pedig dugva vannak hajókkal. — Pénz is igen sok van nálunk folyásban. — Az első Conzul fa tábora kunyhója jó magas tetőre van helyheztetve, a' mellyből szemeit 's gondolatit a' canalisra, az az, a' szoros tengerre, és Anglia tengeri partyaira függesztette.

HONNYI TÖRVÉNYNEK címje alatt meg-készültt kéz-írásomnak mint-egy húsz egy-néhány nyomtatott árkusból álló első Kötetje sajtó alól két hónap alatt ki-jövend. Követi azt azonnal a' többi-is, és leg-felnyebb egy esztendő alatt nap' világát látja az egész, mint-egy nyolczvan, vagy kilenczven nyomtatott árkusból állandó munka.

Hogy azomban (ama' köz-mondás szerént) 'sáokban macskát árrúba bocsátani ne-látszattasam: ím' az első Kötetnek velős foglalatját /f. édes MAGYAR HAZAM-MAL eleve-is közleni bátorkodom. Ki-tettfzik ebből: millyen leend a' többi-is.

Úgy igyekeztem tudni-illik a' szakaszokat (§) öfvszerkeztetni, hogy, a' mennyire-lehet, mint-egy láncz-szemek egy-mástól függjenek, és minden szakasznak velős foglalatja a' ki-tett számok által elő fordúljon. Így már csak azokból-is a' Magyar Törvénynek sommás mivolttát, és e' munkának velős foglalatját mennyire annyira képzelhetni. Pehemnek az Egy-házi Törvények-ről írtt könyvéből kölcsönöztem ezen írás' módját. Úgy-tettfzik: talán nem lesz éppen meg-vetendő.

Bátor erős jégre találtam-is; meg-törtem azt: mindent meg-győzvén a' fáradhatatlan munka; és meg-czá-foltam a' Magyar DIÉTETIKA' Írójának azon bal véleményét: mint-ha a' Magyar nyelv a' házi, és mezői munkánál tovább nem mehetett volna. Mert: a' törvényes remek szavakat-is helyyesen ki-lehet magyarul-ejtenünk a' nélkül, hogy a' *Prókdtor*, *Testamentom*, *Dóndatio*, *Fafsió*, *Procefsus*, *Deutrom* 's több e' féle deakmagyar szavakat beízedünkbe elegyíteni kényszerítessünk. Ki-fog e' tetszeni a' negyedik kötethez szerzelet gyanánt ragasztandó Magyar, és Deák Törvényes Szó-tárból. Legalább nem fog lehetetlennek látszani az Ügyeknek nemzeti nyelven leendő folytatása.

Meg-esett szívem (meg-vallom) az olyan Haza-fiak: kik a' deák nyelvben járatlan lévén, *Verböczynek*, és *Kittonichnak* magyarra fordított munkáikat olvasgat-

ják: ámbár mind értelmek itt amott tekervényes, mind az akkori időkre szabott foglalatjok már most nem éppen mindenre alkalmas, és a' Törvénynek sok-féle ágaira nézve egy általlyában elégtelen. De egyéb útmutató Könyv nélkül nemzeti nyelvünk mind eddig szükkölködén, mit volt mit tenniük?

Ezeknek szánván fő-képp munkámat, az a' hafzon háromlik reájok belőle: hogy a' Magyar *Verböczin*, és *Kittonichon* kívül-is légyen mit olvasniok: ne hogy éppen minden aprólékban kellefsék nékiek *Ügyészre* izorúlni tanácsért. Mert: *Homoród Szent Páli N. Ferencz* által *Verböczy Istvány*' *Törvény Könyvének* versekbe foglaltt, és jobbára deák szavakból álló *Compendiumából*, a' régi Magyar Törvénynek csak külsejét, és egy nevetlen *Tudós* által a' *Magyar Törvénynek gyermekek'* számára készített, öt árkusból álló rövid *Summájából* csak a' fedeletét tanulhatjuk. *Nánásy Beniamin* Úrnak a' *Testamentomokról*, és *Örökösödésről* írtt igen helyes Munkái pedig mélyebben tapogatják ugyan a' Törvénynek velejét, és a' fel-vett tárgyakat olly tökéletesen ki-merítik: hogy azokról nyomosabban írni éppen haszontalan igyekezett volna. De: mivel a' Magyar Törvénynek ezer, meg-ezer-féle ága-boga ezen két tárgyban elő-nem fordúlhattott: im' ki-pótolódik az ezen munkában.'

Kétséges véleményekkel nem igen terhelem a' Kegyes Olvasókat, ama' szór-szál hasogatókra, kik a' kákán-is csomót keresnek, hagyván ezeknek fejtegetését: azon-is voltam, hogy vagy a' nyilvánóságos élő Törvényben, (a' mint az a' Törvény-tárban fel-találtatik) vagy a' Kegyelmes Királyi Rendeletekben, vagy a' Fő-Táblák' Ítleteiben gyökereznek minden cikkelyt: a' mint-is ezek együl-egyig e' munkában elő-fordúlnak.

Ha édes HONNYOMNAK kedvét leli munkám: fáradtságomnak kívántt jutalmát el-nyerem azonnal: ki-is Annak ezen haza-fiúi igyekezetemnek 'sengéjével szolgálhatván, szerencsémnek leg-felsőbb lépcsőjét fel-értem leg-ottan.

Azon Tit. Urak, kiknek az égész munkának megszerzésére kedvek kerekedne, talán nem fognak megbántódni: ha ismétlen Uri Személyeket alázasos kéresemmel terhelni bátorkodom, hogy bátorságosabb voltomra, és a' nyomtatandó példányoknak a' vévőkhez alkalmaztatandó számára nézve előre vagy nálam, Pó'sonyban, a' Szent Mihály' tornya előtt 183-dik szám alatt lévő háznál *franco*, vagy az talább jejezett, általam ez éránt bizodalmasan meg-kértt Uraknál *!!!* leg-fel-

lyebb

nyebb hat hetek alatt magokat bejelenteni méltóztat-
nának: hogy a 'Könyv' homlokára feljegyzendő becses
neveik ennek óhajtott díjszét megadják.

A' munka rélzen-ként fogja ugyan nap' világát látni:
de nem kedveskedhetem az első kötettel a' nélkül, hogy
az egész munkaért, *kötetlenül*, nyomtató papyrosra
ugyan négy forint harmincz krajczár, író papyrosra pe-
dig hat forint előre be-ne-fizetessen. Nem-is tartok attól,
hogy midőn ez által csupán bátorságosabb volttomra
ügyelek: valaki talán a' telhetetlen nyereségre-való vá-
gyódásról vádoljon; eleve meg-lévén győződve arról,
hogy ezen előre be-fizetendő ötöd-fél, vagy hat forint,
az első kötetnek el-olvastával nem fog-senkinék bána-
tot okozni. Írám Po'sonyban Szent András' havának
14-dik napján 1803.

Georch (vagy-is Görcs) Illés
Királyi Oktató, és Fel-esküdt Ügyész.

∫.

AZ ELSŐ KÖTETNEK. SOMMÁS FOGLALATJA.

B E - V E Z E T É S.

- § 1. A' Köz-jóra ügyelvén,
- § 2. alkalmas
- § 3. törvényeket szabott
- § 4. a' Magyar Orizági Törvény-hozó Test,
- § 5. és azokat irásba foglalván,
- § 6. Ki-hírdette:
- § 7. hogy erejek annál hathatósabb legyen;
- § 8. míg meg-nem-másítainak.
- § 9. Törvény gyanánt szolgál a' szokás-is,
- § 10. ha a' hozzá tartozandók nélkül nem szükölködik.

- § 11. mellynek nagy ereje vagyon,
 § 12. Kiváltt a' törvény' magyarázásában:
 § 13. mely három-féle-képpen történik.
 § 14. Törvény gyanánt izolgnak a' ki-válttságak-is:
 (*Privilegia*)
 § 15. ha mind belső,
 § 16. mind külső formájokra nézve helyyesek lévén,
 § 17. törvényesen helyben - hagyattak;
 § 18. vagy ha erejeket nem vesztik:
 § 19. ámbár, meg-is újíthatnak. §
 § 20. Törvényt izabnak a' Fő-Birá'k' Itéletei-is, (*Præjudicia Tabularia*)
 § 21. az Al-Birá'kra nézve, (*Judices Pedanei*)
 § 22. és a' Községek' Allítmányai, (*Statuta*)
 § 23. ugyan azon Községekre nézve.
 § 24. Harom tárgya vagyon törvényünknek.

EL S Ó K Ö N Y V.

A' SZEMÉLLEKRŐL.

- § 25. A' személlyek
 § 26. egy-mástól különböznek.

EL S Ó R É S Z.

A' NEMESEKRŐL KÖZÖNSÉGESEN.

- § 27. A' Nemesek
 § 28. négy rendre osztatnak.
 § 29. Nemességhez jutunk
 § 30. vagy Királyi adomány, (*Donatio*)
 § 31. és e'hez tartozandó
 § 32. fiúítás, (*Præfectio*)
 § 33. és örökösítés által, (*Adoptio*)
 § 34. vagy czimeres levél által, (*Armales*)
 § 35. vagy haza-fiúítás által. (*Indigenatus*)
 § 36. Nemesség a' maradékokra-is náromlik,
 § 37. minden-némű ki-válttságaival egygyütt:
 § 38. ha azt meg-lehet mutatni,
 § 39. vagy a' Királyi Tábla, University Library Cluj
 § 40. vagy a' nemes Vár'megye előtt,

- § 41. a' Kezgyelmes Királyi Rendeletek Szerént.
- § 42. Nemesi szabadsággal él az Egy-házi Rend-is,
- § 43. némely jelesebb különöségeik lévén, az Egy-házi Fő-Rendeknek: (*Prælati*)
- § 44. Kik közzül némellyek mint-egy nemeseket-is tehetnek.
- § 45. Szint' úgy ki-tetfszenek némely tekintetre nézve az Ország' zászlós Urai, (*Barones Regni*)
- § 46. az Ország' Nagygyai, (*Magnates*)
- § 47. és a' Királyi Ügyész: (*Fiscus Regius*)
- § 48. Ki-is a' Nemesek közé számláltatik ugyan;
- § 49. de némely jelesebb különöségeikkel:
- § 50. tartozván nem csak a' Felség' jószágáról,
- § 51. hanem a' Köz-hagyományokról-is (*Fundationes*) gondoskodni.
- § 52. A' szabad Királyi, vagy Bánya Városok-is
- § 53. nemesi Ki-válttságokkal élnek.
- § 54. Egy nemes személy gyanánt vétetődvén az egész város,
- § 55. a' Nemes Vár'megyétől függ;
- § 56. de egyéb-ként magának tartja-fenn a' törvényes hatalmat, (*Jurisdictione*)
- § 57. nem csak polgárjaira,
- § 58. és polgári vagyonyjokra;
- § 59. hanem még a' Nemeseknek
- § 60. polgári fekvő jószágjokra nézve-is:
- § 61. de módjával.
- § 62. Szabadok a' Királyi, vagy Bánya Városok Tanácsok' választásában;
- § 63. de az adománytól el-tiltatnak.

M Á S A D I K R É S Z.

A Z A T Y A I H A T A L O M R Ó L.

- § 64. Ura az Atya gyermekeinek,
- § 65. mind személyekre,
- § 66. mind reájok nézendő ősi vagyonyjokra nézve:
- § 67. míg fel-nem-szabadítatnak' vagy önként,
- § 68. vagy erőltetve,
- § 69. akár az Atyának,
- § 70. akár a' fiúnak kviánságára.
- § 71. Atyai hatalom csak a' szent házaságból ered:

- § 72. melynek kezdete az el-jegyzés , vagy-is kéz-fogást
- § 73. (de csak a' Romai közönséges hitűeknél *Romano Catholicis*)
- § 74. mely levél, vagy követ által-is meg-eshetik ,
- § 75. vagy minden fel-tétel nélkül , (*pure*)
- § 76. vagy bizonyos idő-pontra , (*in diem*)
- § 77. vagy más valamely illendő államány alatt; (*conditionate*)
- § 78. de nem köthetik-le a' szülők gyermekeiket ,
- § 79. nem-is léphet minden személy el-jegyzésre.
- § 80. Ha az el-jegyés fel-nem bomlik ,
- § 81. vagy önként ,
- § 82. vagy az egyik jegyes' kívánságára :
- § 83. szent házafság
- § 84. következik utánna :
- § 85. egyéb, ha a' Romai közönséges hitűeknél
- § 86. meg-gátoltatik , (*impeditur*)
- § 87. a' ki-vett idő , (*sacratum tempus*)
- § 88. a' tiltott idő , (*tempus vetitum*)
- § 89. a' mással lett előbbi el-jegyés , (*sponsalia*)
- § 90. az eleve való egy-ügyű fogadás , (*votum simplex*)
- § 91. és a' hít' ágazatiban való merevény tudatlanság által ; (*ignorata scientia Religionis*)
- § 92. vagy ha fel-bomlik , (*dirimitur*)
- § 93. akár a' Romai közönséges hitűeknél ,
- § 94. akár a' más vallás-beliéknél. (*Evangelicis utriusque Confessionis*)
- § 95. Fel-bontja pedig a' házafságot mind a' két rend-beliéknél.
- § 96. a' személynek el-vétése , és csalárdság , (*error, dolus*)
- § 97. szinte úgy fel-bontaná a' forsnek , (*conditio*)
- § 98. sött a' más vallás-beliéknél egyéb ki-tetzőbb tulajdonságnak el-vétése-is ,
- § 99. és a' Romai közönséges hitűeknél a' szerzetes fogadás : (*votum solenne*)
- § 100. melynek ki-vált nagy az ereje.
- § 101. A' vér szerént-való atyafiság-is , (*cognatio carnalis*)
- § 102. akár légyen a' törvényes , akár törvénytelen , (*legitima , illegitima*)
- § 103. fel-bontja a' házafságot ,
- § 104. mind az egyenes sornak (*linia recta*)
- § 105. akár-hányad' ízében , (*gradus*)
- § 106. egy általlyában ,
- § 107. mind az oldalas sorban , (*linia collateralis*)
- § 108. a' Romai közönséges hitűeknél ugyan vagy akár-hányad ;

- § 109. vagy negyed' ;
- § 110. a' más vallás-bélieknél pedig másad' ízig :
- § 111. hanem ha amazoknál vagy a' Romai Pápa ,
- § 112. a' Királynak jóban-hagyttával , (*Placetum*)
- § 113. vagy a' Megyés Püspök ;
- § 114. emezeknél pedig a' Felség fel-oldja az akadályt (*dispensat*)
- § 115. Romai közönséges hitűeknél a' lelki , (*spiritualis*)
- § 116. és törvény szerént való (*legalis*) rokonság-is fel-bontó akadályt okoz.
- § 117. Atyafisághoz járúl a' sógorság is , (*affinitas*)
- § 118. egy általlyában ugyan , ha törvényes ,
- § 119. ha pedig törvénytelen , csak a' Romai közönséges hitűeknél ;
- § 120. de csak az egyik el-háló személy , és a' másiknak atya-fiai között
- § 121. teszi némely ízekben ,
- § 122. a' Romai közönséges hitűeknél tudni-illik vagy negyed'
- § 123. vagy másad' ,
- § 124. a' más vallás-bélieknél pedig másad' ízig
- § 125. sikeretlenné a' következő házafságot :
- § 126. sőt a' más vallás-bélieknél
- § 127. a' fenn álló helyes házafságot-is fel-bontja a' következő sógorság , (*affinitas consequens*)
- § 128. úgy kívánván a' meg-sértetett hitves.
- § 129. Romai közönséges hitűeknél a' törvény szerént-való sógorság-is fel-bontó akadály :
- § 130. sőt nálak az előbbi el-jegyzésből eredett sógorodás miatt (*publica honestas*)
- § 131. sem kelhet-öszve az egyik jegyes a' másiknak egyed' ízint-való atya-fiával :
- § 132. ez az oka , hogy néha sokat akarván a' buja jegyes , a' mie volt-is , el-vezti.
- § 133. Semmivé teszi a' következő házafságot mind a' két rend-bélieknél az eleve-való házafság-törés , (*adulterium*)
- § 134. és a' hitves ölés : (*conjugicidium*)
- § 135. sőt a' hit-külömbőség (*cultus disparitas*)
- § 136. néha a' fenn-álló házafságot-is fel-bontja.
- § 137. Sikeretlenné teszi a' házafságot mind-a' két rend-bélieknél az erő-fzak , és félelem , (*vis , metus*)
- § 138. vagy az el-ragadás ; (*raptus*)
- § 139. de nem a' Szülök' ellenzése.
- § 140. Fel-bontja a' házafságot a' Romai közönséges hitűeknél az előbbi Egy-házi Rend , (*ordo*)

- § 141. és mind a' két rend-belieknél a' más fenn-álló házafság, (*ligamen*)
 § 142. valamint a' gyermek kor-is; (*ætas impubera*)
 § 143. egyéb ha a' más vallás-belieknél az Atya, vagy Gyám-anya, vagy a' Felsőség meg-engedi.
 § 144. Fel-bontó akadály mind a' két rend-belieknél a' tehetetlenség, (*impotentia*)
 § 145. és az alattomoság; (*clandestinitas*)
 § 146. az-az, a' tulajdon megyés Pápnak, (*Parochus*)
 § 147. és leg-alább két Tanú-bizonyságnak (*természetes*) jelen-nem léte;
 § 148. de más tulajdonságú volna a' rejtekes, (*matrimonium conscientiae*)
 § 149. vagy öfve-nem-illő (*disparagium*)
 § 150. vagy feléséget meg-vető házafság. (*morganaticum*)
 § 151. A' más vallás-belieknél vagynak még-több fel-bontó okok-is:
 § 152. nevezetesen a' háromszori hirdetésnek (*trina promulgatio*) el-mulasztása,
 § 153. a' hitves' halálára-való törekedés, (*insidiæ*)
 § 154. a' házafság-törés,
 § 155. a' hitves el-hagyás, (*desertio*)
 § 156. és a' meg-engelzhetetlen gyűlölség; (*odium implacabile*)
 § 157. de ezen okokból eredett fel-bomlás nem vétetik-bé a' Romai közönséges hitűeknél:
 § 158. Kiknél a' rész szerént való el-valásnak (*divortium quoad thorum, & mensam*)
 § 159. lehet csak helye
 § 160. némely fontos okokból:
 § 161. valamint ezeknél a' Szent Szék, (*Consistorium*)
 § 162. valamintég különböző per-folyással,
 § 163. úgy amazoknál a' Világi Felsőség,
 § 164. a' kegyelmes Rendelések szerént intézvén-el a' házafság-beli ügyeket; (*Causæ matrimoniales*)
 § 165. de a' vegyített házafságban (*Matrimonium mixtum*) a' Romai közönséges hitűeké az elsőség.
 § 166. Az elő számláltt fel-bontó akadályok vagy természetesek,
 § 167. vagy törvényesek;
 § 168. és így a' fel-oldás' erejével,
 § 169. vagy az Anya-szent-egy-ház, (*Ecclesia*)
 § 170. vagy a' Világi Felsőség által el-mellőztethetnek a' törvényesek;
 § 171. nem pedig a' természetesek.
 § 172. Végtere: némely akadályok önként,

- § 173. némellyek pedig a' meg-sértetett hitves' kívánsá-
gára bontják-fel a' házafságot.
- § 174. Egyéb-ként valamint a' törvényes házafságnak nagy
ereje vagyon;
- § 175. úgy a' törvénytelen házafságból származott gyer-
mekek törvénytelenek;
- § 176. egyéb-ha meg-törvényesítetnek, (*legitimantur*)
- § 177. vagy önként a' következő házafság,
- § 178. vagy a' Szentséges Pápa,
- § 179. vagy a' Király által;
- § 180. de másak' sérelme uélkül.
- § 181. Valamint pedig a' tudatlanúl lett vérség' fertözte-
tésből (*incestus*)
- § 182. származott gyermekek törvényesek:
- § 183. úgy a' vétkes vérség-fertöztetőknek
- § 184. nem csak gyermekeik törvénytelenek;
- § 185. hanem tettek-is büntetésre méltó.

H A R M A D I K R É S Z

A' GYÁMI HATALOMRÓL, ÉS GOND- VISELESRŐL.

- § 186. A' neveletlen árva gyermekeknek (*orphani mindrennes*) nevelése.
- § 187. akarattok ellen-is Gyám-atyára (*Tutor*) bízattatik.
- § 188. hasonló szorgalom lévén az ezféleknek étánt,
- § 189. és némely törvényes kiváltságokkal bírván az
alakok, (*pupilli*)
- § 190. az idő-látott levél mellett; (*Literæ revisionales*)!
- § 191. a' fel-serdültt árvák pedig (*orphani majorenes*)
- § 192. önnön szemellyekben-is Törvényt állhatván,
- § 193. de magokat le-nem-kötelezhetvén,
- § 194. Gond-viselőt (*Curator*) válaizthatnak magoknak.
- § 195. Gyám-atyát rendelhet az árváknak meg-holt at-
tyok,
- § 196. önnön szerzeményére nézve:
- § 197. de a' törvény-is gondoskodott természetes, és tör-
vényes, (*naturalis & legitimus*)
- § 198. vagy merő törvényes Gyám-atyákról, (*legitimus
tantum*)

- § 199. az örökösödésnek (*successio*) rendje szerént ;
- § 200. fenn-tartván mind - azon - által a' fiú ágról - való atya-fiaknak (*agnati*) az elsőséget.
- § 201. Törvényes Gyám-anya sem lévén , a' Felsőség rendel azt ,
- § 202. elégségesen gondoskodván törvényünk az árvák' vagyonyjáról ,
- § 203. és szoroson meg-kötvén a' Gyám-atyákat , vagy Gond-viselőket.
- § 204. Díztes ugyan a' gyámi , és gond-viselői hivatal ,
- § 205. és valamentég halznos ;
- § 206. de terhes-is :
- § 207. Ki-váltt a' szám-adásra nézve ,
- § 208. melyet ok-vetetlenül ,
- § 209. a' nemes Vár'megyé által ki-rendelt Birák előtt
- § 210. meg-kell-tenni mind azoknak ,
- § 211. kiket vagy a' törvény ,
- § 212. vagy magok az árvák fel-nem oldanak ezen teher alól ,
- § 213. tartozván mindent hit alatt fel-fedezni , (*revelare*)
- § 214. és az okozott károkat helyre-állítani.
- § 215. valamint pedig a' gyanúba esett Gyám-anya , vagy Gond-viselő , (*Tutor vel Curator suspectus*)
- § 216. akár-ki által bé-vádoltatván ,
- § 217. nem csak hivataljától el-esik ;
- § 218. hanem hívtelensége miatt tetemesen-is meg-fenyítetik :
- § 219. úgy le-is-mondhat arról
- § 220. külömb-féle okokra nézve :
- § 221. ide járulván a' tehetetlenség ,
- § 222. és jó hírének nevének fenn-tartása.
- § 223. Külömb-féle okokra-nézve meg-fzünik a' gyámság , (*Tutela*) és gond viselés. (*Curatela*)

NEG YEDIK RÉSZ.

AZ ÚRI HATALOMRÓL.

- § 224. Valamint a' béres szolgák (*servi conventionati*) le-
vagnak Uráiknak kötelezve :
- § 225. úgy a' kinszerített szolgák-is, (*servi necessarii*)
- § 226. és a' jobbágyak, (*coloni*)
- § 227. vagy 'sellérek, és lakósok (*Inquilini domiciliati,*
& *non domiciliati*)
- § 228. Uri hatalom (*Potestas dominica*) alatt vagnak
- § 229. akár személlyekre,
- § 230. akár ügyeikre, (*causa*)
- § 231. akár értékjekre, (*res*)
- § 232. akár szolgálatjokra nézve :
- § 233. az Ur' széke lévén nekik első Birájok
- § 234. sőt tartozván a' Földes Ur érántok az igazságot
ki-szolgáltatni, (*judicium impendere*)
- § 235. ha rajta nem akar vesztetni késedelmességén,
- § 236. némely nevezetes észre-vételek lévén az igazság'
ki-szolgáltatásában.
- § 237. Ur' széke' eleibe tartozandók a' szám-adó Tisztek-
is;
- § 238. de nem a' kép-viselők, (*Plenipotentiarum*)
- § 239. sem a' házon-bérlők *Arendatores* (személlyes té-
teményeikre nézve).
- § 240. Örökös jobbágyságtól meg-szabadulván a' parasz-
tok,
- § 241. szabadon költözhetnek ugyan;
- § 242. de módjával:
- § 243. veszedelmes-is a' szökevényeket le-tartóztatni,
- § 244. és egy általlyában házontalan.
- § 245. Tartoznak a' jobbágyak vagy a' jobbágyi szabás,
(*Urbarium*)
- § 246. vagy a' kötés szerént, (*contractus*)
- § 247. az Uraságtól vett javakért
- § 248. nem csak értékjektől adózni;
- § 249. hanem némely személlyes terheket-is viselni;
- § 250. de, valamint, a' vétkes jobbágyak meg-fenyítet-
hetnek;
- § 251. úgy a' jobbágy' sanyargattatásának-is
- § 252. buját látja a' kegyetlenkedő Uraság.
- § 253. A' jobbágyaktól meg-kell különböztetni a' szaba-
dosokat: (*Libertini*)

- § 254. kik vagy magános személyek lévén,
 § 255. vagy egész községekből állván,
 § 356. nincsenek ugyan Uri hatalom alatt:
 § 257. sótt némelyekben csak nem a' Nemesekkel vete-
 kednek;
 § 258. de egyéb-ként nemtelen létekre,
 § 259. a' nemesi jószág' birtokától el-tiltatnak:
 § 260. egyéb, ha anyai örökséget bírnak;
 § 261. ámbár: birtokon kívül lévén, ez éránt sem keres-
 kelődhetnek.
 § 262. Szerzelet képpen valamit azt a' 'Sidókról-is.

A' többi kötetnek hasonló rá-mára szabott, és §-okra fel-osztott velős foglalata, szint' úgy, mint ezen első kötetben, a' Könyv' homlokán meg-jelenik. Kivántam példa-képpen a' többi közzül e' következő rövidebb §-okat magából a' munkából-is szóról-szóra ide-iktatni: hogy az Erdemes Olvasók e' kevésből itélhessenek a' többire. p. o.

§ 20. Törvényt szabnak a' Fő-Birák' Itéletei-is,

A' Fő-Birák által, több ízben, hasonló esetekben hozott, és törvényes foglalás által (*executio judiciaria*) meg-erősített Itéleteknek *) (*Decisiones Excelsae Curiae Regiae*) oly erejek vagyon: hogy azok által a' homályosabb törvényeknek tekervényes értelme meg-világosítatik, és a' törvényben nem foglalt esetekre nézve addig-is sinor-mérték gyanánt szolgálnak 6. 2^{dæ}: míg az 179° esztendőbeli 67. cikkely szerént ki-dolgozott, és a' jövőendő Ország' gyűlésén fel-veendő munka, Ország' szerént írott törvénné nem válik.

§ 21. az Al-Birákra nézve;

Ambár ugyan ezen Fő-Birák' Itéletei szoros értelemben vett törvénynek nem mondhatnak, és ugyan azért a' Fő-Biráknak, ki-váltt pedig a' Hét-Birás Táblának oly szoros törvényt nem szabnak, hogy azoktól el-állani ne lehetne; mind-azon-által az Al-Birák (*Judices Pedanei*) az az: a' Vidéki Táblák (*Tabulae Diffrictuales*) Vár'megyék, és Városok tartoznak magokat addig-is azokhoz alkal-

---

*) Ezen Fő-Birák' Itéletei 1769. esztendőben öfzve szedegettetvén, Po'sonyban 1800. esztendőben Weber Simon Péter' betűivel ki-nyomtattattak, és ugyan ennek sajtója alól 1802. esztendőben ki-jött az újjonnan szabandó, és többnyire említett Itéletekhez alkalmaztatott Polgári-Törvényeknek javallata (*Projectuum Legum Civilium.*)

kalmaztatni, míg a' Törvényben nem foglaltt esetekre nézve nyilvánosságos irott törvény Ország szerént nem hozzattatik.

§ 22. és a' Községek' állitmányai,

Nem lévén minden aprólékos környülményekre alkalmaztatott irott törvényeink, a' *nemes* 3. 4. 2^{dæ} községek-is tehetnek köz akarattal, vagy a' nagyobb, és józanabb' résznek meg-egyezttével önnön javokra czélyzó ollyas állitmányakat, (*Statuta*) mellyek sem a' józan észszel ne ellenkezzenek, sem másaknak sérelmére ne légyenek, sem Honnyunknak sarkalatos szabadságával öszve ne ütközzenek 2. 3^{tiæ}; de úgy, hogy a' Királynak jóvá-hagyása hozzá-járúljon, vagy alattomosan, ha a'-féle állitmányak a' közönséges szokáfsal megférhetnek; vagy pedig nyilván, ha azok a' közönséges törvénnyel meg-ütköznek 68. 1638. 108. 1723.

§ 23. ugyan azon Községekre nézve.

Ezen állitmányak törvény gyanánt vagynak ugyan azon Község-beli tagokra nézve, úgy, hogy még a' Fő-birák-is ezen állitmányakhoz alkalmaztatják azon Községeket érdeklő ügyekben hozandó Ítéleteiket: a' mint tudva-való, hogy csak nem minden Vár'megyében külön állitmányak vagynak, a' mellyek szerént mind az Al-, mind a' Fő-Birák ítélnék; de ezen külön állitmányoknak ereje nem terjed-ki más Vár'megyére, a' mellyben azon állitmányak bé-nem-vétettek.

§ 24. Három tárgya vagyon törvényünknek.

Honnyi polgári törvényünknek három fő tárgya vagyon: A' Személyek, a' Vagyon, és az Ügyek I. Imæ. Három könyvre osztódik-fel tehát e' munka: az első a' Személyekről, Vagyonról a' második *, az Ügyekről pedig szól a' harmadik könyv.

* A' Vagyonról szóló második Könyv nagyobbacs voltára nézve két kötetben fog-ki-jöni. Meg-ne botránkozzanak tehát a' Kegyes Olvasók: midőn hol három Könyvet, hol négy kötetet olvasnak.

A' Prænumeratio meg-lehet

Bécsben	a' Magyar Kurírnak érdemes Szerzője Tit. Decsy Sámuel
Budán	Tit. Czinke Ferencz Professor
Debreczenben	Tifzt. Piáristák
Egerben	Tifzt. Mészáros György Theol. Professor
Eperjesen	Öregebbik Kollár Godofréd Könyv-Kötő
Fejér-várott	Lang N. Könyv-Kötő
Győrött	T. Berta György Professor
Kalocsán	T. Piáristák
Kašán	T. Lang Ignácz Professor
Ketskeméthen	T. Piáristák
Kolos-várott	T. Piáristák
Komáromban	T. Streiter Jó'sef Plebanus
Magyar-Óvárott	T. Konner János Szolga-Bíró
Nagy-Kápolyban	T. Piáristák.
Nagy-Szombatban	T. Molnár Mártony Fiscalis
Nagy-Váradon	T. Faber Antal Professor
Nyitrán	T. Piáristák

Pécsett	T. Csonka János Director
Pesten	Veingand, és Eggenberger Könyv- áros
Samarjában	T. Kecskés Károly Notárius
Sopronyban	T. Raics Péter Profeffor
Szébenben (<i>Erdélyben</i>)	Hochmeister Mártony Könyv-áros és Könyv-nyomtató
Szegeden	T. Piáristák
Szerdahelyen (<i>Csallóközben</i>)	T. Iván Péter Plebanus
Szombat-helyen	T. Szabó Ignácz V. Notarius
Temes-várott	Jónás Jakab Könyv-nyomtató
Trenchénben	T. Piáristák
Vácson	T. Piáristák
Veszprémben	T. Piáristák
Zágrábon	Mühler Ferencz Könyv - áros Uraknál.

Ha azomban még némelly Vár'megyékben, avagy Városokban (mellyekben tudni-illik biztos isméretségem nincs) Fő Notárius Urak ezen terhet (a' nélkül, hogy Eőket éránta alázatos kérésemmel búsítani mérészleném) fáradságjoknak szokott 10-pcento jutalmáért magokra vállalni méltóztatnának: ez által leg-ottan kiváltt-képpen le köteleznének.

